

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА. ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ, РОЛЬ СВІТОВОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЇХ РОЗВ'ЯЗАННІ

1. Які проблеми, пов'язані з екологією, існують у Вашому населеному пункті?
2. Розкажіть, як Ви та Ваші рідні поведетеся на природі. Чи завжди Ви є «екологічно чистими» відвідувачами довкілля?

Поняття про глобальні проблеми людства, причини їх виникнення. Глобальні проблеми людства — це загальні, всесвітні проблеми, тобто ті, які певним чином стосуються кожної людини на нашій планеті. Вони негативно впливають на все людство і, звичайно, не можуть бути розв'язані жодною окремою людиною для себе, ніякою країною чи навіть групою країн самостійно. Подолати глобальні проблеми можна лише об'єднаними зусиллями, спільними діями усіх народів і держав

Гострота вияву глобальних проблем для різних країн неоднакова. Для одних вони не становлять безпосередньої загрози їх існуванню. Для інших країн деякі проблеми є дуже гострими, а інші — не стали актуальними й нині.

Наприкінці ХІХ й особливо впродовж усього ХХ ст. науково-технічний прогрес, бурхливий розвиток науки і науково-технічна революція забезпечили господарське освоєння людиною нашої планети у величезних масштабах. Людство здобуло небачені в минулому можливості як для корисних і розумних справ, так і для нерозумних. Реалізація цих можливостей на практиці й призвела до виникнення глобальних проблем людства.



Мал. 158. Екологічна проблема

Глобальні проблеми людства — це проблеми, які стосуються всього людства, зачіпають взаємини усієї світової спільноти, відносини між суспільством і природою, питання спільного вирішення проблем ресурсозабезпеченості.

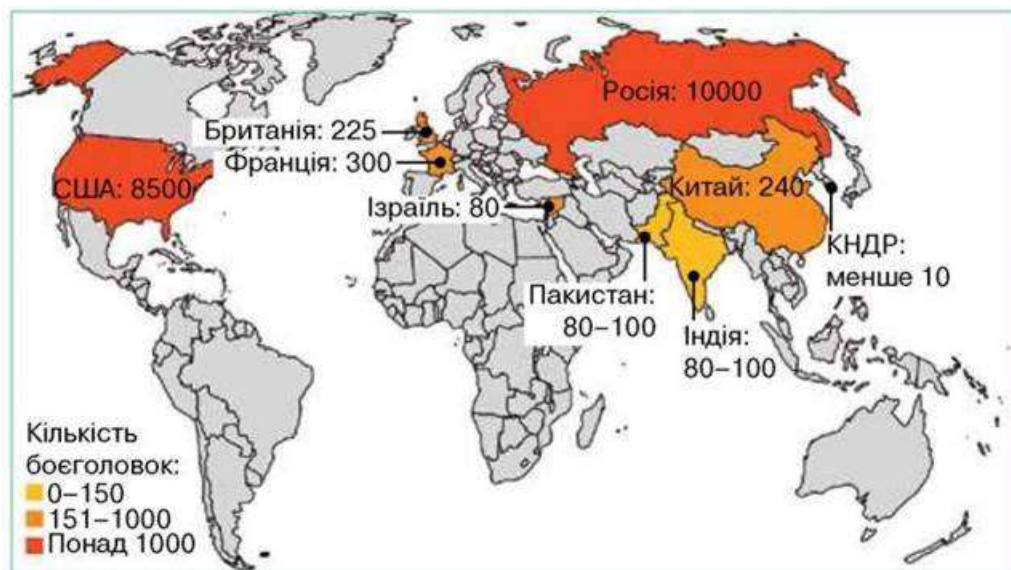


Проблема війни і миру належить до найактуальніших проблем світу, оскільки реально загрожує самому існуванню людства. У світі в різних його регіонах постійно точаться війни, які загрожують людству Третьою світовою війною, періодично з'являються країни з їх лідерами, які не хочуть жити в мирі не тільки із сусідами, а й віддаленими від них країнами і народами. Історія знає багато таких прикладів: хрестові походи, джихад, війна Червоної та Білої троянд в Англії, Жакерія у Франції, Перша і Друга опіумні війни, Корейська війна, наполеонівські війни, Перша і Друга світова війна...

У минулому Російська імперія, пізніше Німеччина, нині Росія є країною, яка, порушивши всі міжнародні угоди і взяті на себе зобов'язання, розв'язує війни — на Північному Кавказі, у Молдові, Грузії, Азербайджані, в Україні, а тепер — у віддаленій Сирії (мал. 159).

Пов'язана з цією проблемою і проблема тероризму. Деякі країни виділяють величезні гроші для навчання терористів і проведення терористичних диверсій по всьому світу. Нещодавно такі терористичні атаки відбулися у Франції, Німеччині, Туреччині, Бельгії, Іспанії, Тунісі, США тощо. Постійно у світі виникають «гарячі точки» внаслідок діяльності терористів, які вносять хаос у життя Мал. 159. Алеппо — одне не лише окремих країн, але й за найстаріших міст світу, найкрасивіше сирійське місто погрожують

перетворити на пекло до і після... увесь світ. Тільки узгоджені дії всіх людей доброї волі можуть зупинити діяльність терористів і їхніх спонсорів (мал. 160).



Мал. 160. Країни, що володіють ядерною зброєю

За матеріалами новин підготуйте інформацію про «гарячі точки» планети. Поділіться нею з однокласниками.

Екологічна проблема пов'язана зі швидким руйнуванням природного довкілля людиною і перетворенням дедалі більшої частини Землі на непридатні для життя території, що загрожує всьому живому на нашій планеті. Складовими глобальної екологічної проблеми людства є глобальне потепління, забруднення Світового океану, зростання площ пустель, збільшення частки вуглекислого газу в атмосфері, руйнування озонового шару й утворення кислотних дощів, зменшення біологічного розмаїття на планеті тощо.

Утилізація побутового сміття — один зі шляхів часткового розв'язання екологічної проблеми. Що Ви знаєте про утилізацію сміття в інших країнах світу?

Статистика свідчить: щороку в сміттєве відро в країнах ЄС потрапляє 8 млрд поліетиленових пакетів, частина цього сміття опиняється у Світовому океані та збільшує його забруднення. В середньому громадянин ЄС використовує 200 пакетів на рік. Тільки у Франції щорічно овочі та фрукти пакують у 12 млрд пакетів. Із метою збереження оточуючого природного середовища з 1 січня 2017 р. в країні вступає в силу заборона на використання у супермаркетах, аптеках, на заправках одноразових поліетиленових пакетів.

Екологи виділяють сьогодні шість основних груп екологічних проблем: атмосферні (радіологічне, хімічне, механічне, теплове забруднення атмосфери); водні (виснаження та забруднення поверхневих і підземних вод, забруднення морів і океанів); геолого-геоморфологічні (порушення рельєфу і геологічної будови літосфери); ґрунтові (забруднення, ерозія, вторинне засолення, заболочування ґрунтів); біотичні (зменшення рослинності, деградація лісів та пасовищ, скорочення видової різноманітності); комплексні (спустелення, зниження біорізноманітності, порушення режиму природоохоронних територій).

? Які екологічні проблеми найбільш гостро стосуються Вашого населеного пункту?

Сировинна та енергетична проблеми загострюються через наближення людства до межі вичерпання найдоступніших, а отже, і найдешевших органічних і мінеральних ресурсів. У першу чергу це стосується енергетичних ресурсів — нафти і газу. Людство йде все далі вглиб Землі, в райони з екстремальними умовами видобутку, застосовує нові технології, наприклад, видобуток сланцевих нафти і газу. Це також підвищує собівартість сировини. Унаслідок інтенсивного видобутку починають вичерпуватися і запаси руд металів. Особливо відчутною стає нестача найдоступніших за глибиною залягання та за районами видобутку родовищ залізної, марганцевої, мідної, нікелевої руд. Помітно збідніли ресурси алюмінієвої сировини, насамперед багатих родовищ бокситів. Образно можна сказати так: сьогодні людство починає шкрябати по дну миски, вибираючи все, що там залишилося (мал. 161).

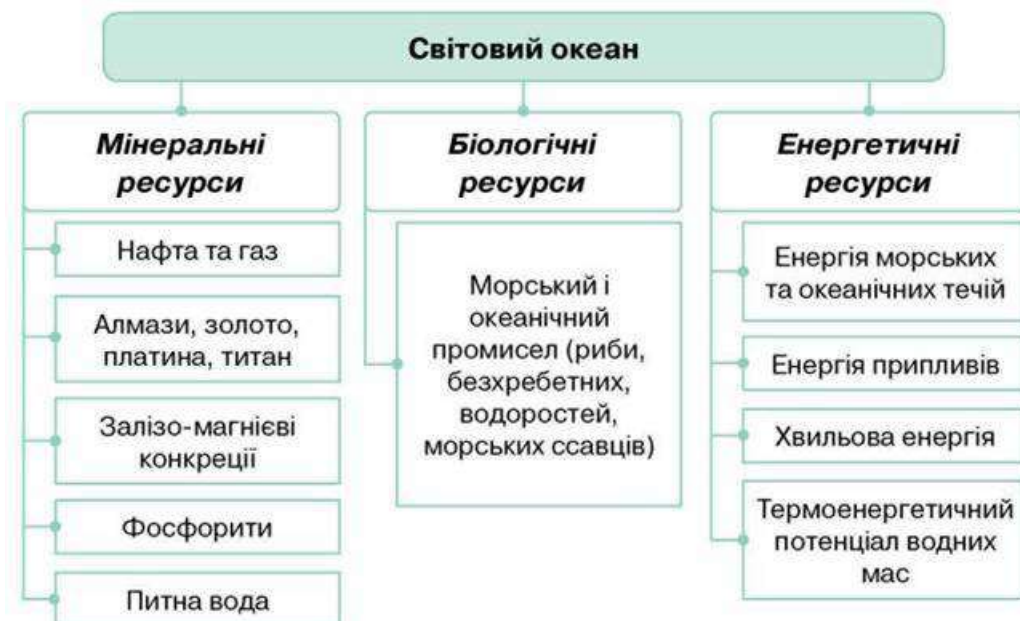
? Проаналізувавши мал. 161, назвіть ресурси Світового океану, які людство використовує недостатньо.

Дуже виснажені й біологічні ресурси Світового океану (риба, кальмари, криль, морські водорості тощо).

? Наведіть приклади виснаження природних ресурсів у Вашому регіоні.

Загострюються демографічна і пов'язана з нею продовольча проблеми. В цілому, демографічна проблема полягає в стрімкому зростанні населення в країнах, що розвиваються, і в депопуляції, тобто перевищенні кількості померлих над кількістю народжених, у розвинутих країнах. Обидва процеси є негативними для людства. Частково вони є причинами неконтрольованих масових міграцій, надмірного розростання великих міст, злочинності, наркоманії, бідності тощо. Донині між ученими точаться суперечки, скільки людей зможе прогодувати наша планета. За різними джерелами цей показник становить від 10 до 20 млрд осіб. Невідомо що станеться, коли ці цифри будуть перевищені. Людей стає все більше, а якісних сільськогосподарських

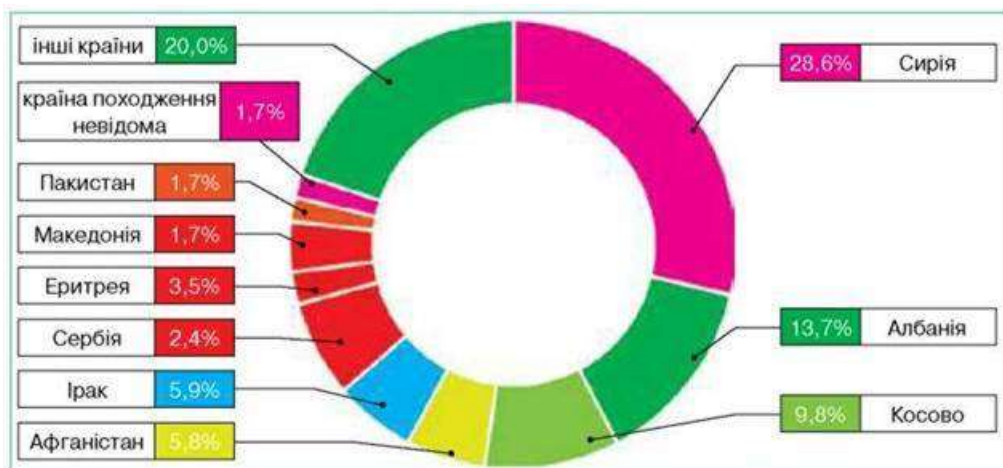
земель — усе менше. Виникає проблема забезпечення продовольством найбідніших країн світу. У світі нині недоїдає понад 1,5 млрд людей.



Мал. 161. Ресурси Світового океану

Чи знаєте Ви щось про участь України у розв'язанні глобальних проблем? Знайдіть додаткову інформацію про це на офіційному сайті Всеукраїнської екологічної ліги (електронний режим доступу: <http://ecoleague.net/>).

Не менш гострою є і проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. В цілому, загострення міжнародної напруженості пов'язано з великою нерівномірністю розвитку різних країн і регіонів. Одні дуже багаті, а інші — дуже бідні. Це і є однією з першопричин бунтів, терористичних актів, збройних конфліктів, появи мільйонів біженців. На жаль, контрасти між країнами не зникають. Більш того, вони посилюються. Наприклад, рівень доходів на душу населення таких країн, як Швейцарія і Норвегія, перевищує відповідний показник Ефіопії та Сомалі майже в 120 разів. Зростання кількості бідних, голодних, неписьменних людей, які вимушені щоденно боротися за виживання, дестабілізує ситуацію у світі (мал. 162).



Мал. 162. Країни, громадяни яких попросили притулок у Німеччині у 2015 р.

Знайдіть на карті світу країни, з яких до Німеччини потрапила найбільша кількість біженців. Спробуйте назвати причини міграції населення з цих країн.

Таким чином, ми бачимо, що всі глобальні проблеми людства так чи інакше пов'язані між собою і ефективно вирішити їх можливо, лише об'єднавши зусилля всіх людей, країн і міжнародних організацій.

Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язанні. Отже, глобальні проблеми людства виникли внаслідок нераціональної глобальної господарської діяльності людини, а іноді просто злочинної, а тому вони пов'язані між собою саме людиною, суспільством і діяльністю людства. Воно стає все більш технічно озброєним, і нині отримало реальну можливість знищити все живе на нашій планеті і навіть саму Землю.

Оскільки навіть найпотужніша країна світу самотужки не здатна вирішити глобальні проблеми людства, важливе значення має діяльність світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язанні. Головну роль тут відіграє Організація Об'єднаних Націй (ООН), а також різні її спеціалізовані установи, такі як Рада Безпеки, Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), Продовольча і сільськогосподарська організація ООН (ФАО), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) тощо. Існує багато й інших міжнародних організацій, які не входять в ООН. Це Всесвітня Рада Миру (ВРМ), Всесвітній союз охорони природи (ВСОП). Відома своєю активною діяльністю із захисту довкілля всесвітня організація «Грінпіс». Найвідомішим військово-політичним блоком, який стримує агресорів і терористів в усьому світі, є блок НАТО.

Науково-технічний прогрес надав людству небачені в минулому можливості, реалізація яких на практиці й призвела до виникнення глобальних проблем людства.

Глобальні проблеми людства — це загальні, всесвітні проблеми, які стосуються кожної людини і країни. Подолати їх можна лише спільними діями усіх народів і держав.

До найактуальніших проблем світу, які реально загрожують самому існуванню людства, належать: проблема війни і миру, тероризму, екологічна проблема, сировинна, енергетична та раціонального використання ресурсів Світового океану, демографічна і пов'язана з нею продовольча проблеми, проблема подолання відсталості країн, що розвиваються.

Усі глобальні проблеми людства так чи інакше пов'язані між собою і вирішити їх можливо, лише об'єднавши зусилля всіх людей, країн і міжнародних організацій: ООН, ЮНЕП, ФАО, ВООЗ, «Грінпіс» та інших.

ЗАПИТАННЯ Й ЗАВДАННЯ

1. Назвіть глобальні проблеми людства. Коротко схарактеризуйте кожну з них.
2. Наведіть приклади «гарячих точок», покажіть їх на карті Європи і світу.
3. Схарактеризуйте поширення глобальних проблем та їх прояв на території України.
4. Знайдіть на карті країни, що володіють ядерною зброєю.
5. Обґрунтуйте можливі шляхи подолання глобальних проблем.